

IN NOMINE JESU!

DISSERTATIO THEOLOGICA,
DE

ACTIBUS SYN-
CRETISMI ÆGYPTO-
ISRAELITICI; NEC NON
DE ISRAELITICO-SIDONIO.

QUAM

DEI O. M. Auxilio,

In Regiâ Academiâ Aboënsi,

Cum consensu Reverendæ Facultatis Theologicæ

P R Æ S I D E

E NE VALDO SVENON. Q. G. A.

SS. Theol. Doct. Prof. Prim. & Pastore Urbis: nec non

h. t. Reg. Alumnorum Inspectore:

DEFENDENDAM ELEGIT

PETRUS Sahn/Wex. Smoland.

In Audit. Max. ad diem 16. Maji. A. 1807

M. DC. LXXIV.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typog.

Reverendissimo & Amplissimo DOMINO,

DN. M. JOHANNI BAA-

ZIO, Diœcesis Wexionensis Episcopo longè gravissimo, Synedrij ibidem Ecclesiastici Præsidi, ut & in *Hymn* mejsò & *Tegneby* Pastori dignissimo, Mecœnati & Patrono magno, quovis obsequio & devoto pietatis Cultu, ætatem prosequendo suspiciendog;

U T E T

Admodum Reverendus & praeclarissimis, Clarissimis, pariterq; Humanissimis DOMINIS:

DN. M. JONÆ ZE- **DN. M. CANUTO**

PHYRINO, Cathedrali Wexion. Pastori & Archipræposito meritissimo, Consistorij ibidem Ecclesiastici Seniori, Patri & Patrono maximè venerando.

Hahn/ antehac Academiae CAROLINÆ, quæ Londini Scanorum est, Log: & Metaph: Professori Præcellētissimo; nunc verò Pastori & præposito in *Kunnaby* vigilantissimo, Promotori & Fautori, summâ reverentiâ prosequendo.

DN. M. ISRAELI KRO- **DN. M. PETRO PLATI-**
KIO, in Gymnasio Wex. Theologiae Lectori dexterrimo, Consistorij ibidem Ecclesiastici Adfessori, promotori meo summo-
perè colendo.

NO, in Gymnasio Wex. Graecæ lingvæ lectori solertissimo, ut olim præceptor, ita nunc promotori propensissimo.

DN. LAURENTIO RIM- **DN. MARCO HEMMIN-**
MIO, Pastori in *Elmeboda* vigilantissimo, Fautori & benefactori multum honorando.

GIO, Cathedrali Wex: Comministro fidelissimo, Fautori & benefactori honoratissimo.

Hanc disputationem Theologicam devotissimus Confecro

PETRUS *Hahn*.

Seqvuntur Syncretismi Ægy- DISP. V.
RESP.
pto-Israëlitici Actus, eorumq; PETRO Hahn/
Wex. Smol.
effectus.

I.

PRuritus populi. De quo Moses v. 1. ait: *Videns autem populus quod moram faceret Moses descendendo de Monte, congregatus est adversus Aronem, dixeruntq; ei, Surge, fac nobis Deos, qui precedant nos: Mosi enim Viro isti, qui eduxit nos de terra Ægypti, ignoramus quid acciderit.* Quemadmodum igitur Occasione diuturnioris absentia Mosis, indomitus populus confirmatus licentiâ invadit Aronem, instando ut cultum Dei publicum instituat: Ita multi hodiè impatientes suorum ministrorum morâ in simplici sermonis genere & vulgari concionandi stadio, adeunt alios, qui vel imitari vel sibi commendare eloquentem Jesuitam possunt, qualis Cardinalis Robertus Bellarminus olim erat, aut aliquem subtilitèr differentem Bezam: pruriant enim aures, quibus vulgaris illa & quotidiana simplicitas sordet. Conf. 2. Tim. 4: 3, 4.

II. Projectus Aronis. De quo Moses v. 2. ait: *Dixitq; eis Aaron, abrumpite inaures aureas, qua sunt in auribus uxorum vestrarum, filiorum vestrorum & filiarum vestrarum, & adverte ad me.* Nullo verbo contradicit huic postulato populi Aaron, sed statim exoratur, neq; saltè per aliquot dies populum detinet, donec Moses reverteretur, sed oblitus praesentia Dei veri in columnâ nubis & ignis, dantis Manna de Cœlo, loquentis de Monte Sina, sistentis aquas in mari rubro &c. consilium dat Symbolicæ collationis inaurium ad se deferendæ. Hujusmodi *Projectum* vidimus etiam hoc seculo *Spira Nu-*

metum factum in Germaniâ 15. Oct. A. 1660. In quo de universali Synodo cogendâ & constituendâ unione mysticâ Catholicorum & Evangelicorum agitur, certæ præscribuntur LL. ac conditiones pueriles, de quibus alibi.

III. Applausus Populi. De quo Moses v. 3. ait: *Ab-rupitq̄ à se universus populus in aures aureas, quæ erant in auribus eorum, attuleruntq̄ ad Aronem.* Promptitudo hæc populi in conferendis monilibus, partim è Satanæ suggestionibus est, partim ex innatâ hominum propensione ad superstitiosos cultus & modos colendi DEUM à se inventos. Sic hodiè ad *Projectum* Spirensium Syncretisticum illum, apportant suffragia superiores & inferiores, imò tantum non abjectissimi quicq̄. Sequitur vitulus Dux.

IV. α. ὄδαγωγὸς delineatus. De quo Moses ait v. 4. *Quod s̄e manibus eorum acceptum formavit Stylo.* Seldenus Synt. 1. de Diis Syr. cap. 4. pag. 138. talem de hoc actu censuram fert: Erat Apis non coitu pecoris, ita nugabantur, sed cœlesti igne seu radiis lunaribus conceptus, hoc est, quod ait *Plutarchus*: ὅταν φῶς ἐρείσῃ γόνιμον, ἀπὸ τῆς σελήνης καὶ καθάψῃται βόϋ ὀργῶσις colore nigro, quadrato in fronte candore, macula dextero lateri ingenita & corniculantis Lunæ imaginem referente conspiciendus. Perpendant, qui Apim in vitulo intelligunt, utrum Aron aliquid horum γνωρισμάτων stylo suo formaverit. *Et formavit aurum cum stylo,* ait Mose, nimirum *Jatzar Bachereth*, id est, graphio figuravit, sive ut habent LXX. ἔπλασεν ἐν τῇ γραφίδι. Idolum fuisse constatile constat, nec faciliè intelligas quid stylo fecerit, nisi notas Apidis aut ejusmodi quid sculpsit.

V. β. ὄδαγωγὸς elaboratus, v. eod. *Fecitq̄ ex eo vitulum constatilem.* Aroni erat demandata cura Religionis, quam ipse, ut & hodie multi, facilitate, timiditate & humanâ quâdam

dam sapientiã prostituit, secutus morem Ægyptiorum, qui in regiã urbe *Memphi* colebant *Apin*, i. e. bovem, quippè qui in sacrificiis Deo offerri solitus est, ejusq; matrem *Anubin*.

VI. γ. ὁδαιώγ & proclamatus. v. eod. 4. & 21. Et dixerunt: *Hi sunt Dij tui, Israël, qui adduxerunt te de terrã Ægypti.* Jam solemnitas & publica mixta Religionis promulgatio facta est per universa castra Israhelitarum: sicut fieri hodie solet, dum secreta Irenicorum consilia effectui mandantur & publicantur.

VII. δ. ὁδαιώγ & honoratus. Factus autem est hic actus conspicuus 1. Ædificatione altaris, 2. Oblatione holocaustorum. 3. Lusu. 4. Cantu. 5. Tripudio. 6. Adoratione. v. 5. 6. 8. 18. 19. Quos enim videmus adhuc majori affici promotione, reverentiã & salariis, quam ejusmodi aleatores, qui religionem vendunt, bona Ecclesiæ ludendo ad se pertrahunt, & saltando dispergunt: Nemo autem dicere his audeat: *Papa quid agis?*

VIII. ε. ὁδαιώγ & dehonestatus. v. 20. *Arreptumq; vitulum quem fecerant, exussit igni, & contrivit donec in pulverem comminueretur; quem sparsit in aquam & dedit filiis Israël bibendum.* Singularem artificium aurum potabile fecit Aron. Unde Bibl. Winar. *Dieses alles thet Moses aus göttlichen eiver und eingeben / zu Hohn und Spott des neuen abgöttischen Bildes / welches durch seine eigene Diener solte verzehret werden / und durch den Stulgang wechgehen / so wol auch / das Gedechniß desselben gänzlich zuvertilgen / und die Israeliten zu erinnern / das sie den göttlichen Fluch / durch diese ihre schändliche Abgötteren wie Wasser in sich gesoffen / Plal. 109: 18.*

IX. ς. ὁδαιώγ & à Deo Vindicatus. v. 9. 10. 14. 25. seqq. *Et ceciderunt de populo die illa circiter 3000. hominum, &c.*

VI. Israëlitico-Sidonius.

§. 1.

A Chabicam Idololatriam à Jeroboamicâ eo nomine discernere censet *B. Dn. D. Danhawerus in Mystero suo §. 4. p. 10.* quòd illa symbolo externo non Deum verum, sed solem, aliudve Dei officium coluerit. Ubi non negat Magnus iste Theologus, Achabum Regé Israëlis, terminâsse suum cultum ad verum Deum, licet idololatriâ majori, quia mox Sidonia sacra eundem cum hebræis composuisse concedit, & textus ipse haud obscure indicat: extat enim mentio religionis ipsius 1. Reg. 16: 31. 32. 33. *Nec suffecit ei, ut ambularet in peccatis Jeroboam filij Nebat: insuper duxit uxorem Jezabel filiam Ethbaal Regis Sidoniorum: & abut & servivit Baal, & adoravit eum. Et pœsuevit aram in templo Baal, quod adificaverat in Samariâ, & plantavit lucum. Et addidit Achab in opere suo, irritans Dominum Deum Israël super omnes Reges Israël, qui fuerunt ante eum.*

§. 2. Assertionis hujus rationes duæ sunt palmaris, 1. Ambulando in peccatis Jeroboam, manifesta stabilitur *μοσχολατρεία* Danobethelica. 2. Quamvis Idololatriæ species sit duplex, altera quâ verus quidem Deus colitur, sed modo indebito, quem ipse condemnavit; altera qua divinus honor exhibetur creaturæ, atq; ita colitur Deus falsus, & est species peccati gravioris, ut annotavit in cit. 1. *B. Dn. D. Quistorpius* pag. 310. Unde 2. Reg. 10: 29. Jehu dicitur, qui destruxit cultum Baalis, non recessisse à peccatis Jeroboami, & tamen eodem loco significatur, quod Jehovam sibi proposuerit colendum, & eundem solum sc. respectivè coli voluerit v. 23; 30. Diciturquè DEUS adeò acceptum habuisse factum Jehu, ut permiserit posteros ejus ad quartam usq; generationem

tionem regnatos; gratum nimirum DEO fuit, quòd Baalis cultum sustulit. Liqueat hinc factum Jehu in vitulo DEUM colentis levius esse peccatum factò Achab, qui falsum planè DEUM coluit, *κατα π.*

§. 3. Attamen etiam colendo *Baalim* Israëlitarum verum DEUM creatorem cœli & terræ non planè excludebant. Nam *γνωσὸν ἔσθαι ἐν αὐτοῖς φανερόν ἐστὶ* Rom. 2: 18. sc. *Θεὸν ἀληθινὸν ἔλεγομεν*; licet multi scintillas naturales extingvunt, dicentes in corde suo: Non est DEUS. Psal. 14. Assertio probatur ex Osee 2: 16. 17. *Et erit in die illa, ait Iehovah, vocabit me: Vir meus, & non vocabit ME ultra BAAL meus: auferam enim nomina Baalim de ore ejus, & non recordabitur ultra nominis eorum* i. e. populus meus, non amplius impios cultus sectabitur, sed sincerè me colet. Hinc constat, quòd populus Israëliticus cultum Baaliticum in gratiam veri DEI instituerit, Conf. B. Chemnitium in h. l. *Nomen Baal, Bel & Belus* quia Dominum significat licet conijcere, quod Europæis Zeûs vel *Jupiter* est dictus, eum Assyriis & Phœnicibus esse Baalè vel Belum appellatum, quippè qui Judice Augustino Quæst. 16. in lib. Jud. primus Idololatriæ fores aperuit, & cui Rex Achab in favorem Ithobalis Regis Tyro-Sidoniorum Samariæ Templum dedicavit, teste Josepho Antiq. Jud. lib. IX. c. 6. ex c. 1. Reg. 16. & 1. Reg. 10. Sic igitur Bel & Baal, cujus sacerdotes Elias è medio sustulit 1. Reg. 18. unus idemq; fuerat. Simulachrum ejus etiam venerabantur Babylone, quod à Cyro Rege & Daniele Prophetâ, ob fraudes sacerdotum, qui cibos DEO appositos templum noctu per cubiculos ingressi absumere consueverant, destructum legitur Esa. 46: 1. Suple. Dan. v. 21. Vide sis notas Jun. & Tremell. Rainold. prælect. Selden. de Diis Syr.

§. 4. Ideoq; insuper alio respectu Achab, in textu dicitur irris

tasse Dn. Deum Israël super omnes Reges, qui fuere ante eum, E. G. Filium suum obtulit huic Idolo in holocaustum, quæ Idololatria erat extremè horribilis. Adscribam igitur *ἱδωλολατρίαν* Idololatriæ Achabicæ ex B. Dn. D. Chytræi comment. in lib. Jud. c. 2. pag. 122. Quæ huic assertioni fidem haud faciet vulgarem.

§. 5. Verba singularem Emphasin resonantia sunt ibidem sequentia: *significat autem Baal Dominum, maritum, patronum; est propriè Epitheton veri Dei, qui solus est supremus Dominus, Magister & maritus, cui fide desponsati sumus; at hanc gloriam & cultus veri DEi gentes tribuerunt Idolis seu statuis: fuitq; Baal, Idoli Babylonij, Moabitici, Samaritani nomen. Quod his ritibus & ceremoniis coluerunt, Extruxerunt ipsi Excelsa seu aras, Num. 22. Jer. 19. & domos seu templa, 1. Reg. 18. Fabricârunt ei statuas 2. Reg. 8. 10. Evexerunt altaria, fecerunt lucos 2. Reg. 21: 25. coluerunt ipsum genu flexione & osculatione, 1. Reg. 16: 19. Suffliti Jer. 7. & 23. Incenso 2. Reg. 23. Festis & solennitatibus 2. Reg. 10. peculiariibus prophetis & sacerdotibus 1. Reg. 18. 2. Paral. 23. Adorârunt invocatione, Baal exaudi nos 1. Reg. 18. Coluerunt ornatu argenti, auri & monilium, Ose, 2. Sacrificijs, victimis & holocaustis 2. Reg. 10. Immolatione Liberatorum Jer. 19. Hac quantulum à cultu sanctorum in papatu differant, cordati considerent, Scribunt autem primam originem nominis Baal, & omnium Idolorum seu statuarum in mundo extitisse à Nino, qui Beli patris imaginem in domo collocavit, & ad eam confugientibus veniam dedit. Inde nomina Bel & Baal extitisse. Hieron. Comment. in Ose 10: 2. refert. Et porro pag. 123: 124. Et si autem nulli idololatra videri volunt ita insanire, ut statuas argenteas vel lapideas, veros Deos esse statuunt, sed Unum, Verum Deum Conditorem cæli & terra se colere & honorare prætendunt, ut Israëlita Exod. 32. instituta aurei vituli Idololatriæ, proclamant: Cras Solennitas Jehovah est: & omnes ethnici saniores, unum esse summam & æternum Deum*

Deum confessi sunt, qui cum sit mens infinita pro varietate beneficiorum, quæ nobis impertit, vominandum & colendum esse senserunt, Jovem quia servat impia: Martem, quia dat victoriam in bellis: Palladem, quæ donat sapientiam: Neptunum, juvantem in mari: Cætererem, sæcundantem agros &c. Sed quia non colunt Deum sicut se in suo verbo coli præcepit, & ad statuas Baalim, Astaroth, alligant Deum, ad quas se non alligavit suo verbo: Deus horribilitèr eos cultus averfatur & rejicit: eosq; non sibi, sed demoniis seu diabolis hostibus Dei damnatis exhiberi affirmat, 1. Cor. 10. Quæ sacrificant gentes, dæmoniis sacrificant, non Deo. Et Moses de Judæa inquit Idolatris: Immolarunt dæmoniis & non Deo. Et passim in Prophetis, ac præsentis & secundo Judicum capite, fornicationi seu adulterio Idolatria confertur: Ut enim maritus & uxor mutuo amore & fide inter se copulati & devincti sunt: quam violans mulier & alius se prostituens, gravissimè offendit maritum Zelotem, & justè ab eo repudiatur, & pænis etiam gravissimis plectitur: sic populus Israël & totum genus humanum, Deo tanquam marito, simili fædere copulatum & junctum esse debebat, ut unum solum verum Deum agnosceret, invocaret, amaret & coleret, sicut se in suo verbo coli præcepit: nec alienos Deos aut cultus sine verbo Dei electos, sed unius sponsi sui vocem solum audirent & sequerentur. Cum igitur desciscit à fide sibi Deo debitâ, & amorem ac cultus sibi Deo debitos, tribuit Idolis: vel alienam doctrinam & non cultus mandatos verbo Dei, sequitur: justè à Domino Deo nostro forti zelote repudiatur, & præsentibus ac æternis oppressa pænis abjicitur. Ad hanc Adulterij seu fornicationem imaginem, Ezech. 16: 23, Jer. 2: 3. Ose. 1: 2. Imò etiam in primo præcepto Decalogi alluditur: Ego sum Dominus Deus tuus, fortis zelotes, visitans iniquitatem. Sicut de Idololatriâ in genere, Exod. 32. Jer. 2: 3. Et deinceps. Baruch. 6. Ezech. 16: 20. Esa. 1: 2. 40. 43. Sap. 13: 14. 15. dicitur. quæ omnium eruditissima doctrina de Idololatriâ enarrationes sunt. Conf. Hist. Eccl. B. Dn. D. Micræl. Part. 1. de variis spec. Deast. p. 311.

§. 6. Ab hac Syncretismi specie non planè alienus erat Rex Salomon licet gradu remissiore: Significatur enim 1. Reg. 11: 3. quod *averterint mulieres cor ejus*, ita scil. ut iam non amplius soli vero Deo cultum suum conservaret, sed in gratiam uxorū, quas habuit plurimas, videlicet 700. & concubinas 300. Gentilia & impia sacra in Regno suo admitteret; ut seqq. versiculis exponitur copiosè.

§. 7. Excusare autem Salomonem studiosè laborat D. *Augustinus* Lib. 14. de Civ Dei, c. 11. *Non credendum est, inquit, Salomonem putasse Idolis serviendum: sed blanditiis fœmineis ad illa sacrilegia fuisse compulsus.* Posito, non concessio, quod ἐδωλο-λατρείας insons fuerit; multipliciter tamen peccavit, ducendo Idololatricas uxores, Moabitidas, Ammonitidas, Idumæas, Sidonias & Hethæas contra expressum Dei mandatum v. 2. & 3. extat enim v. 4. quod *quum jam senio confectus esset Salomon, inclinatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos, nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus: nam abiit Salomon post Ashtoreth Deum Sidoniorum & Milcom abominationem Ammoniarum.* Designavitq. Salomon quod displicuit Domino, nec perfectè secutus est Dominum, quemadmodum pater ejus David. *Adhuc, adificavit Salomon excelsum ipsi Chamos, abominationi Moab, in monte qui est è regione Jerusalem, & Molech, abominationi filiorum Ammon &c. v. 9. iratus est Dominus Salomoni &c. v. 11. Dixitq. Dominus Salomoni, quia non custodivisti pactum meum, scindam Regnum tuum, & dabo illud servo tuo.* Quod & evenisse miseranda catastrophè docuit 1. Reg. 12: 15.

§. 8. Verisimile tamen est, revocatum eum à Domino tandem fuisse ad poenitentiam, Cum α. De eo dicatur quod dormivit cum patribus suis, ut ait in h. l. B. Dn. D. Hieronymus Wellerus. β. Citetur etiam à Christo pari auctoritate cum Jonâ Prophetâ Matth. 12. γ. Autor extiterit librorum nonnullorum
 Canoni-

Canonicorum, §. Non fuerit persecutor veritatis coelestis; ut impius ille R. Achab, qui summa Atheismi dementia ab Elia ad orbem damnata inauditas Deo poenas dedit juxta vaticinium Prophetæ 1. Reg. 21: 21. seqq. *Ecce inducam super te malum, dicit Dominus, & demetam posteriora tua, ac interficiam de Achab mingen-tem ad parietem &c.* porro: *Dabo domum tuam sicut domum Jero-boam filij Nebath, quia provocasti me ad iracundiam & peccare fecisti Israël. Sed & de Isabel locutus est Dominus: Canes comedent Isabel &c.* Hæc omnia veritas historiae fato horribili demonstrat: postquam enim id infortunij vidisset Achab, quod 70. ejus filios atq; nepotes, omnesq; sacerdotes *Baal*, interfecisset simulatq; templum ei sacrum destruxisset reformator Religionis Jhu 2. Reg. 10: 1. seqq. tandem in acie contra Syros pugnantem spreto consilio Michæ viri Dei, hostes percipiunt & sagittâ trahunt. *Et linxerunt canes sanguinem ejus &c.* *Aspersusq; est parietè sanguine Isabel paries, & conculcarunt eam ungula equine in portâ Jesreel, juxta verbum Domini, 1. Reg. 22: 34. seqq. 2. Reg. 9: 8. seqq.*

§. 9. In Mediis hisce horrendæ Idololatriæ ac interpolatæ Religionis tenebris, fulgurantibus divinæ bonitatis radiis, maximè illustres doctrinæ Evangelii patefactiones à Mose usq; ad Prophetas non defuerunt. Et quidem parentibus Mosis fidei testimonium in Messiam perhibet Apostolus Heb. 11: 23. Affirmatq; Mosen v. seqq: Messia opprobrium prætulisse pretiosissimis Ægypti thesauris. Quinimò, publico Mosis Ministerio Ecclesiastico, de politico nunc non venit in mentem, quamvis ordinariè fuerat legale; vox tamen Evangelii subinde sonuit, crebrò iterabatur & finalitèr Christum monstrabat Joh. 5: 46. *de me, ait Salvator, Moses scripsit.*

§. 10. Leges etiam ceremoniales umbræ ac typi Messia

& Novi Testamenti extitere, Heb. 9: 9, c. 10: 1. seqq. Pascha ipsum fide factum asseritur c. 11: 28. 1. Cor. 5: 7. In specie autem figuræ Messia in N. Test. allegantur ex Exod. c. 25: 17. nempe *Propitiatorium* Rom. 3: 25. Heb. 5: 5. seqq. Totum cultum Leviticum ex Levitico tractat Epistola ad Hebræos. Ex Num. c. 21: 9. de exaltato æneo serpente applicativè ad Christum differit Evangelista Joh. 3: 14. De lege Morali ait Paulus 2. Cor. 3: 14. Rom. 10: 4. *quod finis legis sit Christus ad justitiam omni credenti.* Memorabilis extat locus Deut. 18: 15. seqq. allegatus Act. 3: 22. c. 7: 37. Cum populus superbè respondisset: *Omnia quaecunq; præceperit Dominus, faciemus* (sicut, teste August. Pelagiaci olim! *Non deest qui faciat, sed deest qui imperat*) & Deus retorlisset eam præsumptionem manifestatione peccati & iræ suæ, quam operata est vox legis, ibi clamabat populus non se posse vocem illam ferre, alium igitur Prophetam petentibus respondit Moses Nominè Dei: *Prophetam de medio tui & de fratribus tuis, sicut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies.* Ubi Deus perspicuâ repetitione illustrat promissionem de Christo; quippe quod Deus pater in monte sancto & transfiguratione Salvatoris nostri clamat Matth. 17: 5. *Hunc audite.*

§. 11. Deinde varia orthodoxæ de Messia fidei exempla recenset Apostolus allegato loco Hebr. 17. ex libris Josuæ & Judicum petita. Præterquam quòd Josua ipse, nomine officioq; fuit typus Christi Heb. 4: 8. Simson haud dissimilitèr Jud. 13: 5. Vocaretur enim Jesus, Nazaræus, Matth. 2. v. ultimo.

§. 12. Quia verò vindicias *αποτ*-Evangelicæ veritatis sancti Dei homines licet pauci non intermiserint: *Ψευδοδιδασκαλία* etiam ante Prophetarum tempora multum invaluit, unde obscuratam haud parum fuisse doctrinam de beneficiis Messia non est dubium; hinc variis certaminibus ista ætas quoq; obnoxia fuit,

§. 13. Adhæc, quia potissima salvificæ doctrinæ pars sit cognitio Melliæ & Justitiæ Evangelicæ, ut patet 1. Cor. 1: 30. Joh. 17: 3. Esa. 53. 11. Ideoq; repurgatio religionis meliori pacto principiò quidem fieri non potuit, nisi monstrato vero intellectu & usu legis. Permisit igitur Dominus Deus noster Mosi tempore, ut exacto & extremo conatu, periculum facerent, an & quomodo ingrediente se in Judicium, possent in conspectu ejus propriâ sanctitate consistere: Sanctificaverunt se enim & præpararunt per triduum, i. e. sectati sunt justitiam legis Rom. 9: 31. Et cap. 10: 2. Habuerunt zelum DEI. Sed veniente lege Exod. 20. cumq; strenuo suo officio operante agnitionem peccati ob Deum offensum Rom. 3: 20. cap. 15. Concidit & lapsa est tota illa arrogans persuasio. Retrocedunt ergò pavefacti agnoscetes sibi Mediatore opus esse. Populus petit ut Moses sit *μεσίτης* Exod. 20: 19. sed Apostolus Heb. 12: 21. dicit Mosen aliàs sanctissimum, non potuisse id officium Mediatoris sustinere: fuit enim & ipse sicut cæteri, *ἐκ φόβου καὶ ἐντρομῶν*.

§. 14. Atq; ita subactis & præparatis per concionem legis, animis populi, repetit Deus promissionem de alio Prophetâ, qui doctrinam aliam videlicet Evangelium doceret: Moses enim quamvis insperis promissiones jucundas non rarò de Melliâ, ordinariè tamen erat Minister legis & V. T. Mediator. Ideoq; Paulus disputat 2. Cor. 3: 14. Velum faciei Mosis significasse umbram legis, Evangelicæ doctrinæ sæpè molestam, quam tamen lex intendebat Rom. 10: 4.

§. 15. Luctatus est ergò Moses cum seipso, ac ceu fortis Christi miles & athleta eluctatus viam veræ Justitiæ docuit, januamq; domus cœlestis subinde aperuit. Talia fuerunt Religionis Certamina usq; ad Prophetas. Quam masculè autem interea, Idololatricis cultibus, falsæ religioni consiliisq; Syncretisticis sit restitum & contradictum à Mosis successoribus & Samuele, indicat Syrach c. 46: 13. seqq. adeò ut propterea ossa eo-

740 DE SYNCRETISMO ISRAELITICO-SIDONIO.
rum, adhuc pullulent & vireant ubi sepulta fuere, sitq; memoria
illorum in benedictione.

§. 16. Sequuntur hujus speciei nobiliores *Actus*, usitato Stylo delineandi.

I. Exaggeratio seu *Ἀυξησις*. Una Religio Syncretistica plus Idololatriæ admisti habet, quam alia: e. gr. Achab allegato loco scribitur plus irritasse Dominum Deum, quam omnes Reges Israël, qui ante eum fuerant. Sic hodiè dum à Syncretistis *Symbolum Apostolicum* statuitur & venditur pro adæquatâ Normâ dignoscendi Hæreticum à Catholico, in societatem fraternitatis mysticæ cooptantur, non solum *Pontificij* & *Calviniani*; sed & *Ariani*, *Anabaptista*, *Schwenkfeldiani* & alii crassissimi hæretici damnati in confessione Augustanâ & libellis Symbolicis.

II. Diminutio seu *Μείωσις*. Quâ in hoc confusæ religionis negotio non descenditur ad extremum Idololatriæ ac impietatis gradum. Huc pertinent quæ dicta sunt de Religione Salomonis. Nec non quæ Cit. cap. allegantur de Reformatione Idololatriæ Achabicæ à Jehu institutâ; hic enim quamvis non recessit ab Idololatriâ Jeroboami, in respectu tamen ad Achabum, probus æstimatur & à Domino seculari successu benedicitur, 2. Reg. 10: 30. 31. *Dixit ergo Dominus ad Iehu quandoquidem studio quodam rectum fecisti in oculis meis, & juxta omnia quæ fuerint in corde meo fecisti domui Achab, sedebunt tibi filij super solium Israël in quartam u. g. generationem. Cæterum Iehu non observavit, ut ambularet in Lege Domini Dei Israël toto Corde suo, nec recessit à peccatis Jeroboam, qui peccare fecerat Israël.* Ad hanc classem referri possunt hodiè, qui non quidem ullum fœdus in eundem suadent cum manifestis hæreticis; *Pontificios* tamen *Calvinianos* imprimisq; *Arminianos* aut catalogo hæreticorum eximunt, aut eorum aliàs errores satis venenatos, extenuant, vel etiam in nonnullis si non multis excusant.

III. Claudicatio. Quam Elias Propheta exprobrat populo circa cultum Baaliticum, tempore Achabi 1. Regum 18:21. *Accedens autem Elias ad omnem populum Israël dicens: Usq; quò claudicatis in duas partes? Si dominus est Deus sequimini eum; si autem Baab, sequimini illum; & non respondit ei populus verbum.* Sic hodiè nonnulli in cultu Dei & religione, aut *Neutrales* sunt, aut *Medij* & in utrumq; latus fluctuantes, voluntq; videri in hoc passu admodum CAUTI & prudentes. Vide sis *Libellum de Neutralibus & Medijs*, Dn. Joannis Wigandi, *Concion. Monsfeld. A; gr. 1552.* impressum, de quo plura circa Disp. hujus finem.

IV. Amor voluptatum. Quemadmodum enim Rex Salomon dilexit peregrinas mulieres easq; Idololatrias, in quarum gratiam templa erexit, Idolo Chamos & Moloch 1. Reg. 11. quapropter præda hosti factus & regnum ejus divisum est 1. Reg. 14. 30. &c. Sic hodiè multi parasiti inveniuntur, qui nisi favore eorum quòrum bellariis saturantur indiès, fuissent fascinati, longè alitèr magisq; sobriè de veritate Lutheranae Religionis judicarent.

V. Obduratio. Quæ in hoc conspicua satis esse judicatur, cum Achab *a. Aedificavit Baali templum. ß. In eoq; aram erexit. γ. Obtulit ei holocausta. δ. Adoravit illum.* Sic illud poëtæ recurrit: *Facilis descensus averni. Sic Adamus Neuserus olim Prof. Heidelbergensis Legatus ad Saracenos, ex Calviniano factus Arianus & deniq; Muhamedanus renunciarì sociis prioribus jussit: Qui vult fugere Arianismum, fugiat Calvinismum.* Conc. Hist. Eccl. Osiand. Micræl. aliorumq;.

VI. Delicata Sedes. Sicut enim Achab Lucum plantavit in Samaria, quem Diis suis consecravit atq; in ejus amœnitate quotidie oblectatus est: Ita hodiè per religiosa foedera cum manifestis hæreticis, quærunt pacem secularem, jucun-

742 DE SYNCRETISMO ISRAELITICO-SIDONIO.
dam conversationem, tuta habitacula & felicitatem mundanam omnis generis.

VII, Spiritualis Cœcitas, Dicitur namq; Achab offendisse Deum Israël supra omnes Reges Israël qui fuere ante se; quò enim avidius studemus placere hominibus, eò longius removemur à Domino DEO nostro: huc Apostolus alludit: Gal. 1: 10. Si hominibus placuissem, Christi servus non essem. Videant igitur intempestivi pacificatores discrepantium Religionum cum verâ, ne tranquillitatem mundanam præferant cœlestibus atq; æternis Halcijijs.

§. 17. Ad complendas pagellas, transcribo ex Libello Wisgandi de Neutralibus & Mediis verba seqq. *Fuerunt semper multi contemptores vel subsannatores religionum, præcipuè verò ejus quæ à Deo ipso tradita atq; instituta est, & scioli quoq; non pauci, qui ad voluntates potentiorum, velut delicatiores coci ad palatum suorum dominorum, se accommodarent, & arte conciliationes quarerent, quibus videlicet schismatum incommoda, aliquot diversis religionibus concinnatis, tollerent, præsentium verum statum & tranquillitatem melius & commodius, ut ipsi opinati sunt, tuerentur. Ex hoc fonte Alcoranus ille Turcico haud dubiè promanavit & multa alia metamorphoses & confusiones horribiles religionum emerferunt, quarum radices fortasse, donec hic mundus durabit, extirpari funditus non poterunt. Non igitur mirum, si jam quoq; in hoc postremo mundi delirio illa, pestes savissima grassari pergunt (in ceperunt enim jam diu) & magis quoq; ingruunt ac dominantur, præsertim cum etiam à Christo prædictum sit, postremam mundi senectam fore omnium impietatum colluviem, adeò ut ferè in dubio futurum sit, an filius Dei ad judicium ex sua arcanâ sede aliquando procedens, fidem in terris sit reperturus. Tanta autem Caligines propemodum nos oppresserunt omnes, ut in illis tantis malis cacutiamus, nec valde ab eis abhorreamus, imò ferè sponte nos illis implicemus. Est igitur hujus postremi temporis non minima pœna, quæ*
regiones

regiones omnes Epicureismus tam longè lateq; occupat, talis inquam Epicureismus, quod illud præclarum Evangelij Dei jubar, quod hisce ultimis seculis mundi ex ingenti Dei misericordia illuxit, & beneficio Dei fulget adhuc, fastiditur, & tantum non pedibus à plerisq; conculcatur, imò quod indignius & nocentius est, homines non tantum rem admodum Levem, verum etiam singularè sapientiam existimant artificiosè religionem simulare & dissimulare posse, & ita se in externis rebus omnib; gerere, tanquam utriq; parti sis conjunctus non prorsus alienus à pontificiis, ne videaris contumax nec omninò separatus ab Evangelicis, nè apostata dicaris, & ea ratione quasi mediam atq; tutissimam viam incedere, utramq; partem equam retinere, pacem, facultates, honores, dignitatem tueri, deniq; religionem, cui velis tamen addictus videri, non prorsus nec turpiter deserere. Ea inquam res non est minima pestis, quam Diabolus in hac mundi sentina, fascinatè hominibus inspirat. Nam hoc pacto mentes hominum paulatim magis magisq; langvescunt, veritas occultatur ac vim patitur, jacet Confessio, sunt pauci martyres, Christus deniq; totus sepelitur. Estq; hoc malum valdè blandum ac speciosum, sed hominum opinione perniciosius, Lernam omnium malorum, velut sub turgidissimo ventre fovens, & revera Pandora pixis.

Quod cum ita sit, & latius de die in diem istud malum velut Cancer serpat seseq; propaget, & plurimos omnium statuum homines pestilentissimo contagio suo inficiat, profecto summa necessitas exigebat, ut hi quos speculatores in suam turrim ordinasset Deus, non sterterent, tanquam nulla uspiam insidia struerentur, non obmutescerent, aut nihil quàm, pacem sonarent, sed quia presentissimum periculum animarum ob oculos est, attentè essent, & fidelitèr privatim & publicè obviam his tantis malis irent, ad simplicem veritatis Confessionem monerent atq; hortarentur omnes, cætera Deo commendarent. Ei enim cura f re, quò modo Ecclesiam & sua membra, vuentibus mundi imperiis Conservare, & per rubri maris undantes fluctus traducere velit. Unumquemq;

enim

enim mandata divino teneri & cogi, ut veritati se adjungat, eamq; confiteatur, si opus sit, etiam cum discrimine vitæ. Etsi autem me meo pede mittas, & intelligam quam ad hanc controversiam, præsertim tam late patentem tractandam, non sim idoneus satis, tamen quibusdam causis adductus, in præsentia aliquas saltem partes de hac materia perstringere constitui, ut paucis veluti puncto demonstrarem, non liberum, aut omnino parvi momenti rem esse, Epicureum esse vel in Religionibus ludere & veritatem Evangelij ad sua commoda privata pro arbitrio inflectere. Spero autem ipsi Deo istam puerilem & blasphemam linguam, gratam futuram esse, quæ de ipsius gloria & celebratione balbutit. Et licet in hoc seculo exulceratissimo non cunctis probetur, parum referat. Paulus inquit, si quererem hominibus placere, Christi servus non essem.

Dicam autem modo breviter de duabus questionibus, utrum liceat alicui neutralem esse, deinde utrum medium liceat esse. His breviter expeditis, & quasi materia cogitandi tantum adumbrata, postea unicuiq; totam rem accuratius & attentius meditandam & discutendam relinquemus.

Refert igitur scire, priusquam ad negotium accingamur, nos in præsentia non de aliquo cætu palàm blasphemico, utpote de Turcis, aut Judæis, aut similibus Idololatricis gentibus disserere, sed de iis potissimum, qui sunt in populo Dei, hoc est in Ecclesia, nec sunt omnino æthei, quantum sibi perspiciunt, aliosq; de se sentire volunt, quiq; non sunt infimæ plebis homines, non simplices idiotæ, verum qui cæteris hominibus multis nature & animi donis antecellunt, nec reprehendi aut damnari volunt, sed laudem singularis ingenij & modestiæ studio se captant. Sunt igitur neutrales, qui in dissensionibus dogmatum, quando videlicet due doctrine ita dissident, ut acres inter summos homines de iis concertationes sint, nulli apertè assentiuntur, sed manent in medio, vel contemnentes utraq; partes sibiq; ex suo præ ingenio peculiare opinionem quasdam fingentes, quas amant & magnificiunt, vel determinationem dogmatum in generali aliquo consilio expectantes, ubi videlicet hi, qui in fastigio Ecclesiæ sedent, & totus deniq; mundus veritatem agnoscat & amplectatur, breviter ubi tali modo omnibus hominibus proponatur, ut nemo refragari audeat.

Ad
RESPONDENTEM,
Eruditione ac Conversatione honestâ
pereximium

Dn. PETRUM Hahn/ Smolandum;
amicum, commilitonem & patriotam perdilectum:

Cum turdis *Merula* ad sepem confugerat: illos
Arte recurrentes implicuere plagæ:
Ista sed expansum sublimis in aëra fertur,
Nexilis & laquei præterit una dolos,
Hahn/ eadem Merula es, turdorum erepta catervæ,
Psallito Claudorum, gratulor ecce! vagæ.

L. M^g
PRÆSES.

Ad
Juvenem literis & humanitate præstantissimum,
Dn. PETRUM Hahn/ Wexioniâ Smolandum,
amicum perdilectum,
Ἐπίτροπος.

Gnosca fraus prisco factis exercita seculo
Atq; dolus, Cressæ nomina fecit humo,
Inde notas ipsis mendacia Cretibus addunt,
Natq; de proavis fama maligna viget.
Post adjuncta eadem reliquis cognomina rebus,
Si fraus mendaci versat iniqua dolo.
At magis infamem falsa hæc Gortynia vocem,
Commentis sacre religionis, habent.
Namq;, ut Lernaâ ferro cervice resecta,
Post caput exoritur jugiter inde novum:
Ista novos divis cultus, pariterq; Deorum
Cætus induxit, fabula mixta dolis.
Qualiter Alcides stygia caput abscidit Hydræ,
Sponte renascenti mox in agôna novum;

Sic

Sic Syncretifmos, ferie redeunte novatos;

Videntur excifos a griis ordo fater.

Quò plus mirandum est, his non pavitare periclis,

HANNIE, cum tantis ficubi congregederis.

Sed bene res ceflit, quamvis jurata caterva

Syncretiftarum fit, tamen efle flygis.

L. Mq; deproperavit

PETRUS LAURBECCHIUS

Poëtiòs P. Ordin.

Salve, O Musis Gratijsq; Chariffime PETRE Hahn!

Riderur & pro deliro habetur *Nero*, qui fericis purpureisq; funiculis, & hamis aureis pifciculos venabatur. Riderur *Caligula* qui cum inftitutiffimo exercitu ad Oceanum, tanquam ad expeditionem feriam, profectus, in litore fubftitit, vifis fluctibus, militemq; conchylia legere juffit. Imprudens uterq;: neutri enim fui pretium erat impendij. Sic & *imtà* venantur *Delia*, quotquot arcem fapientiaè confcendere laborant, aut omni prorfus, aut meliore deftituti adjuvamento. Videlicet cum *navita* gravatam adverfà propellit undà ratem, cedit in vanum labor, auferturq; Puppis pronò victa vado; Sic & qui *lavo Apolline*. Sacra mufarum amplectitur, inutili plerumq; conatu defudat. Nofcenda ergò eft, ut monet, quisquis fuit, Satyricus ifte, mefura fui. Neq; enim *Pumilio*, quamvis velit, *Herculem* agere poteft, nec *Irus Cræfum*, nec *Achillem Therfites*. Ipsi proinde nos naturæ noftræ metiamur regulà, neq; id conemur fequi, quod non valeamus aflequi. Tua hæc laus eft, & erit olim, mihi crede, ó *Charitum Amor*, grande decus, primitias ætatis facris tradidiffe *Pierijs*. Ipfe cum naturà Tuà jam pridem ivifti in confilium hoc de tam religiofo negotio: Sic decuit, fic oportuit. Vide modò, ne quandò faftidium, invidia, aut quæcunq; tandem mali vis propofito tam pio lituram inducat. Animum obfirmare Te jubeo, neq; id frufta; Scio enim quàm multa incurrant, tranfverfùm eundem actura. Quæ nihil præter umbram dant, arbores, nec folo, quod occupant, nec humore, quo nutriuntur, dignæ funt; Tu igitur id age, quin & fponfe fcio Te hoc acturum, ut & gratià illà, quâ Te nunc Mufæ noftræ excipiunt, & paritèr auctiore glorià, quam olim Tibi dabunt, fis & evadas porrò digniffimus. Sic nec Mufarum defideria, nec Tuorum fpes, nec mea eluferis præfagia. Vale!

JOHANNES COLLIANDER

Wex. Reg. Alumn.